

עץ מולד ברחבת בית הספר אוסף תגובות של מחנכים ותלמידים

נעמה

נראה לי רעיון ממש נחמד כי חג המולד (שאומנם לא חג יהודי) הוא חג ידוע ואין בן אדם אחד בעולם שתשאל והוא לא יודע מה זה סנטה קלאוס! 🤖 ויהיה נחמד ומשעשע לבוא לבית ספר ושברחבה המרכזית עץ חג המולד 🎄

משה

עץ אשוח-ירוק ורענן, אורות מנצנצים, פעמונים מצלצלים וכמובן שלא נשכח את המתנות העטופות שלרגליו. כל-כך יפה! חנוכה שלנו "מתחרה" בקושי בקסם של כריסטמס.
אבל... כשמעמידים עץ אשוח בתוך מוסד חינוכי יהודי (כזה שמציין את חופשות ביה"ס לפי המועדים היהודיים) חייבים להסביר את ההקשר. מה מקור מנהג זה? מה הוא מסמל?
הצבת עץ חג מולד היא מנהג נוצרי המתקיים על ידי נוצרים בכל רחבי העולם לקראת חג המולד המציין את הולדתו של ישו. כל אדם שלמד קצת היסטוריה יודע כי הנוצרים, בשם הנצרות, רצחו יהודים רבים במשך מאות שנים. הרבה יותר יהודים נרצחו ע"י נוצרים מאשר ע"י מוסלמים.
גם אם אבקש לעקור כל סממן נוצרי ולקשט את בית ספרי בעץ אשוח יפה ללא סמלי נוצריים כצלב או פיסלוני לידת ישו, יש לי חובה חינוכית מוסרית להבין כי העץ הוא סמל נוצרי מובהק.
נשאלת השאלה - אם תהיה שרשרת זהב יפה המקושטת ביהלומים וזרקונים ובמרכזה צלב קרס, האם אקנה אותה ואלך איתה ברחוב? האם ראוי ללכת עם סממן של אוייבנו שאחראים לרציחתם של יהודים רבים, גם אם הוא יפה ונוצץ?

נאוה

אני חושבת שאפשר לשים עץ חג המולד אבל לעשות אותו בתור משהו של חנוכה למשל לקשט אותו עם חנוכיות וסופגניות מפלסטיק ואז זה גם נותן סוג של דו קיום בו עץ חג מולד לחנוכה מסוגלים להתאחד.

חנה

עבור רוב המורים בישראל, עץ אשוח הוא דבר זר, ששייך לדת אחרת שאנחנו מתגוננים מפניה, מפני השפעותיה ומפני התעמרויותיה במשך דורות.
מדינת ישראל מאפשרת מרחב ציבורי יהודי. למה שבית ספר ציבורי בו כולם (או רוב של 90%) יהודים יוצב עץ אשוח?

לפני 84 שנה, החליטו מדריכי אחת מתנועות הנוער בארץ ישראל לצאת לטיול דווקא ביום תשעה באב. בתגובה לאירוע הזה כתב ברל כצנלסון, ממנהיגי תנועת העבודה, מאמר ידוע בשם "חורבן ותלישות".

הבוקר גיליתי לתדהמתי כי מישחו, או מיששהם, החליטו להציב בלב בית ספר ממלכתי-יהודי במדינת ישראל עץ אשוח. דומני כי מילותיו החריפות של כצנלסון יפות וראויות גם לאותם תלמידים האחראים להצבת עץ האשוח:

"האמנם תש כוחנו להיות ולהחיות את סמלינו, להעמיק בתוכנם, למלא אותם רוח הדור וצרכי הדור? האמנם אין אנו מסוגלים אלא להשתמש בסמלים שאולים בהקפה, בסמלים שאין עימם אלא העתקה וחקיו, והעיקר, הסכמה מן החוץ? האומנם אין אנו מסוגלים אלא לחיים תלושים, לתרבות תלושה ולסמלים תלושים? ...מי שאין להם חוש לאוצרות הרוח של האומה, לסמלים היסטוריים, לערכים תרבותיים - אין כפרה."

נילי

תלמידים יקרים, לא יכולתי שלא להרים גבה לפשר הקונסטרוקציה הצבעונית, על עץ אשוח, שקידמה את פנינו בכניסה לבית הספר. איזו אמירה רציתם למסור? האם יש כאן סובלנות וכבוד לתרבות של מעט הנוצרים (שניתן לספור על אצבעות יד אחת) שיש בעיר? האם מדובר ברצון לאמץ מה שנראה יפה ונוצץ בתרבות הזרה? רעיון שקיבל חיזוק בוודאי, מכל הסרטים הרומנטיים והמושלגים תוצרת נטפליקס? אבל הי, אם בטקס אש של מעבר דרגה בצופים כבר הכנתם כתובת של אייל ושל סנטה, מה אני מתפלאה...

גלעד

צוות שלום,

תודה ליעל על היוזמה לכבד את תלמידינו החוגגים את הנוביגוד. (כולנו ראינו בחצר את עץ האשוח המקושט בטוב טעם). אני מניח שהעניין יעורר שיח בקרב התלמידים ואולי גם בקרב ההורים. אשמח אם תקדישו לכך זמן בכיתות. מזכיר לכולנו כי בבית הספר שלנו ישנם לא מעט תלמידים עבורם מדובר במועד חשוב ומיוחד. גם אנו נתייחס לכך מחר בישיבת הצוות שלנו. זמין תמיד לכם, לתלמידים ולהורים לשאלות/הבהרות.

צוות יקר,

כולנו הופתענו מהופעתו של עץ האשוח המקושט בחצר בית ספרנו, וכמונו אני מניח שגם התלמידים. אינני יודע אם זאת פרובוקציה או שתלמיד או תלמידים מסויימים מבקשים לומר משהו דרך המעשה. עבורנו זאת הזדמנות לפתח שיח בכיתה על רב תרבותיות ולשאול מה התלמידים חושבים על כך.

אבל לפני התלמידים, אנחנו המחנכים צריכים לשאול מה אנחנו חושבים על כך. האם העובדה שאנחנו חיים במדינה יהודית ודמוקרטיה אומרת שהמרחב הציבורי חייב לבטא אך ורק את סמלי המדינה והתרבות היהודית? או שמא, דווקא בגלל עובדת היותנו ריבוניים בארצנו יש לנו את הזכות ואולי אף החובה לאפשר לקולות נוספים להישמע במרחב הציבורי? מה נרוויח? מה נאבד?

זכותו של כל אחד ואחת מאיתנו להחזיק בדעה מסויימת בעניין. חלקנו נרתעים מהעניין וחלקנו בעדו. תפקידנו הוא להוביל שיחה בכיתה המאפשרת לכל הקולות להישמע, כמובן באופן ענייני ומכובד. ניפגש בחדר המורים בהפסקה הגדולה להמשך השיחה.

מוזמנים לפנות אלי באופן אישי או בהודעה כדי לשוחח, לתהות וללבן את הנושא. יום מאתגר ומעניין לפנינו, נצא אליו כמחנכים אמיצים המנצלים ארוע שיכול להוות מנוף חינוכי מצויין.

חנוכה שמח!

אברהם

איך בודקים את הצעת התלמידים הנוצרים / לא יהודים, להקים עץ אשוח בבית הספר לקראת חג המולד? על פניו יש פה שני סטים של ערכים המתמודדים על רחבת בית הספר, על המרחב הציבורי.

ערכי מדינת ישראל היהודית, הציונית - יש לציין את חגי ישראל בבית הספר ולא את חגי האחרים. אותם תלמידים הרי בחרו ללמוד בבית הספר הזה, הם ידעו מה היא התרבות הבית ספרית אליו נרשמו ולכן יקיימו את תרבותם בביתם פנימה.

מצד שני ערכים כמו פלורליזם, סובלנות ומקום לכל תלמיד תחת השמש הבית ספרית יכול לאפשר לנו לתת מקום לשונות התרבותית, לחגוג את השונות הזו. להדגים הלכה למעשה איך חצר בית הספר מצליחה לקיים תרבות עברית, ציונית יהודית מבלי להדיר את אלו אשר אינם כאלו. כמו שאנחנו נותנים מקום ליכולות השונות של התלמידים אנחנו נותנים מקום לאמונות השונות שלהם. כי הרי אין הבדל בין הויכוח על איזה מוזיקה להשמיע ברחבה, או האם לציין את הנוביגוד לבין מקום לעץ האשוח.

דניאל

בוקר טוב,

הפתעה המעוררת חשיבה ופרגון על היוזמה... כאשר עולות לי כמה שאלות: איך לא זיהיתי את הצורך של חלק מהתלמידים להביע את עצמם ואת הזהות שלהם? מן הסתם יהיו תגובות לא כל כך מקבלות ותגובות יותר מקבלות, וזה מזמן שיח סביב עץ האשוח והחנוכייה, פעם אחת בצוות המורים ופעם שנייה עם התלמידים. חשוב להבין את הצורך של אלה שהכינו את המיצג ולאפשר להם לשתף ולהסביר מה המשמעות של העץ בעיניהם, הרי ידוע כי כל התלמידים יהודים, ובכל זאת בחרו להציב עץ אשוח. מדוע?

שלום תלמידים.

היום הגעתי לבית ספר וראיתי שברחבה יש עץ אשוח. בהתחלה זה היה לי מוזר, ולא הייתי בטוחה שהגעתי למקום הנכון. ואז אמרתי לעצמי שאם יש כאן עץ מישהו שם אותו במטרה כלשהי. ניסיתי לחשוב מי שם אותו ולמה. תהיתי אם זו התנגחות ושליחה של זהות, או בקשה של מישהו שיראו אותו. מישהו שמנסה לעזור לי לראות שגם הוא קיים ושהזהות שלו היא לא בדיוק כמו שלי.

זה גרם לי קצת להיות גשש בלש, ולנסות לגלות מי הדמות ששמה את זה. העברתי לנגד עיניי תמונות של תלמידים ומורים ועובדים. אם הייתי מביטה על עצמי מבחוץ הייתי רואה שלפעמים אני מרימה גבה, לפעמים מחייכת, ולפעמים מגלגלת עיניים במאמצי הגישוש בילוש. החלטתי לפנות אליכם, תלמידיי. לא כדי שתעזרו לי לגלות שם של אדם, אלא כדי שתעזרו לי לחשוב על זהות של בן אדם. מי לדעתכם ישים דבר שכזה בפתח בית הספר. ליד התיאור שלכם, אשמח אם תשלחו סמיילי עצוב או שמח. זאת אומרת אם אתם יכולים להבין אותו או שממש לא. תודה לכם עוזרי בלשים שכמותכם.

אביבית

מורי ותלמידי בית הספר שלום,

הרחבה המרכזית של בית ספר הינה מקום ציבורי השייך לכולנו. הצבה של כל אלמנט במקום זה מחייבת אישור שלי. לרוב אני מעלה נושא כזה לשיח בין הנוגעים בדבר ומגיעה יחד איתם להחלטה. במקרה זה, אני בוחרת לנהוג אחרת, ומבקשת להזיזו מיידית מהרחבה.

ברור לי שעבור חלק מתלמידינו עץ האשוח מסמל חג אזרחי, נוביגוד, אך עבור רבים אחרים הוא מהווה סמל מובהק של הדת הנוצרית. החלטתי נובעת הן מהתחשבות ברגשות התלמידים השונים בבית הספר, והן מאמירה עקרונית. אובייקט שהיווה במשך דורות רבים סמל של דת אחרת, שהקהילות היהודיות התנגדו לו ודחו אותו מכל וכל, לא יכול להיות מוצב במרכז בית ספר יהודי.

מבקשת מנציגי התלמידים והמורים להתכנס אצלי בהפסקה, על מנת לדון באפשרות של הצבת העץ במקום מוצנע יותר.

מיטל

"הו תראו הנה עץ אשוח מקושט במרחב הציבורי. נראה לי שאני אתנצר!!!"
אמר לעצמו אף אחד אף פעם.

מורי בית הספר ותלמידיו שלום רב,

בבוקר 25.12 נתקלנו כולנו בכניסתנו לבית הספר בעץ אשוח מקושט, שהוא מסמלי החג הנוצרי "חג המולד", המסמל עבור הנוצרים את לידתו של ישוע.

הצעד הזה לא תוכנן עם הנהלת בית הספר ולא תואם איתה, עם אחת ממרכזות השכבות, או אפילו עם מועצת התלמידים. אני מציין נקודה זו, מפני שהיא חשובה. אני מבקש לומר שאני פחות מזדעזע מעצם הצבת העץ. אני רוצה להאמין שמי שהציב אותו עשה זאת משום שרצה להרגיש שיש ביטוי גם למסורת ולתרבות שלו בתוך בית הספר שלנו. מה שחבל לי הוא שהדבר נעשה כקביעת עובדה, במקום שנפתח כולנו בדיון על הצעד, בטרם הוא מתקיים, ונגיע להסכמות.

מורים יקרים ותלמידים יקרים, השאלה היא תמיד שאלת המרחב הציבורי, המשותף; על זה רבים ועל זה מתווכחים וזה בסדר. אני חושב שהצבת העץ מנעה מאיתנו את הדיון החשוב הזה, כי היא קבעה עובדה, ומול קביעת עובדה תמיד מתגבהות החומות ונאטמים האזניים והלב. אני מצר על כך. אני מעדיף תמיד שנדבר על הדברים. אגב, אולי ראוי לנו גם חשבון נפש קטן, על כך שבאווירה הקיימת אצלנו בבית הספר הרגיש בכל זאת מישהו שהדרך היחידה שלו להשתלבות במרחב הציבורי המשותף היא בקביעת עובדה.

אם כבר ניתנה לנו – או נכפתה עלינו – ההזדמנות לעסוק בכך, אני מבקש לשתף אתכם במחשבותיי על עצם המעשה, לו הייתי נשאל. זו אינה *עמדתי*, אלא אלו מחשבות שאני מבקש לחלוק עימכם, ואשמח אם נדון בהן בכיתות, בפגישות ועד המורים וההנהלה, בהנהלת בית הספר ובמועצת התלמידים:

אמנם, בית הספר שלנו הוא ממלכתי (לא ממלכתי-דתי) בתוך המרחב הציבורי של מדינת ישראל, אפשר אפילו לומר שהוא מיזם משותף של העירייה ושל משרד החינוך של המדינה. יש כאלה שיראו בכך סיבה לזה שאסור שיהיו במרחב הזה סמלים של דתות שאינן הדת היהודית. אני חושב שנכון לנו לדבר על הדבר הזה וללבן אותו בינינו. לשאול: מה נרוויח אם לתלמידים ומשפחות נוספות מקהילת בית הספר תהיה כאן תחושת בית? האם תיפגע בכך יהדותנו? האם יש חשש שלמראה העץ ירוצו תלמידים וימירו את דתם לנצרות? האם היהדות שאנו רוצים היא כה בלתי-סובלנית לשום דבר מלבדה, שהיא לא יכולה לסבול סמל של אף דת אחרת בתחומה?

ומנגד: מה נרוויח אם נסיר את העץ מתחום בית הספר? מה טיבה של רשות-הרבים שלנו? ואם נרשה את הצבתו, האם יש כאן סכנה לבלבול התלמידים? האם אנחנו פוגעים בעצם הרצון שלנו לחנך לסמלים יהודיים-ישראלים ולומר אמירה יהודית-ציונית חד-משמעית?

לטעמי, אלו דברים חשובים ביותר, שאסור לנו להתחמק מלדון בהם. ביחד עם הנהלת בית הספר, אני מתכוון לקבוע כבר בשבוע הקרוב מסגרות שבהן נוכל כולנו לדון באירוע הזה בפרט, אבל בעיקר: בדרכים למצוא הסכמות לגבי המרחב הציבורי המשותף שלנו.

בברכה חמה,

מנהל בית הספר.